

IMPORTANCE OF MANAGEMENT IN AGRICULTURE

Sulayman Khalikov
Tashkent Financial Institute Management

ABSTRACT

This article deals with management of agricultural enterprises and farms, organization of management of agricultural enterprises with the help of information technology, economic mathematical methods and computers, and similar information.

Keywords: economic efficiency, agro-economy, information technology, economic and social relations, labor discipline

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada qishloq xo'jaligi korxonalarini va fermer xo'jaliklarini boshqarish, qishloq xo'jaligi korxonalarini axborotlar texnologiyasi, iqtisodiy matematik usullar va kompyuterlar yordamida boshqarishni tashkil etish va shu kabi ma'lumotlar keltirilgan

KALIT SO'ZLAR: iqtisodiy samaradorlik, agroiqtisodiyot, axborotlar texnologiyasi, iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlar, mehnat intizomi

KIRISH

Mamlakatimiz agrar tarmog'ida iqtisodiy islohotlarning amalga oshirilishi natijasida vujudga kelgan ko'p ukladli iqtisodiyot, eng avvalo, xususiy mulkka asoslanuvchi fermer va dehqon xo'jaliklarining rivojlanishi hamda iqtisodiy barqaror xo'jalik yuritish subyektlariga aylanishiga bog'liq holda rivojlanmoqda. Chunki, bozor iqtisodiyotining asosini ko'p ukladli iqtisodiyot tashkil etsa, ko'p ukladlilik, o'z navbatida, xususiy mulk ustuvorligiga tayanadi. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish davrida qishloq xo'jaligi korxonalarini faoliyatini boshqarish tizimini takomillashtirishning ahamiyati ortib bormoqda.

Bozor iqtisodiyoti tamoyillari amal qilayotgan hozirgi sharoitda turli xo'jalik yuritish shakllarida faoliyat ko'rsatayotgan qishloq xo'jahgi korxonalarini o'z faoliyatlarini intensiv yo'nalishda tashkil etar ekanlar, ular, albatta, iqtisodiy samaradorlik, samara, tannarx, foyda, intensivlashtirish, kengaytirilgan takror ishlab chiqarish, infratuzilma tushunchalarining mazmunini aniq bilishlari lozim va bu tushunchalar ular faoliyatining maqsadi bilan bevosita bog'liq.

Menejment usullari vositasida iqtisodiy jarayonlarga va ishlab chiqarish qatnashchilariga moddiy, moliyaviy, energiya va mehnat resurslarini imkoni boricha kam sarf qilib, yuqori natijalarga erishish maqsadida ta'sir etiladi. Ishlab chiqarish samaradorligi ko'p jihatdan boshqaruv usullari mukammalligi va to'g'ri shakllanganligi bilan uzviy bog'liqdir

ASOSIY QISM

Bozor iqtisodiyoti sharoitida qishloq xo'jaligi korxonalarini, jumladan, fermer xo'jaliklarini boshqarish eng mas'uliyatli va murakkab vazifadir. Hozirgi paytda qishloq xo'jaligi tez rivojlanayotgan tarmoqlardan biri bo'lib, to'g'ri boshqarish butun iqtisodiy tizimning ishlab turishi uchun o'ziga xos mas'uliyat hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi korxonalarining faoliyat doirasining kengligi xo'jalik faoliyatini uzluksiz kuzatib borishni talab qiladi. Shuning uchun ham qishloq xo'jaligi korxonalarini axborotlar texnologiyasi, iqtisodiy matematik usullar va kompyuterlar yordamida boshqarishni tashkil etish tobora ko'proq ahamiyat kasb etadi. Qishloq xo'jaligi korxonalarini umumiy ilmiy nazariya asosida boshqarish, uning qonuniyatlarini chuqur tadqiq qilish, boshqarishning samarali texnik vositalarini yaratish, boshqarish faoliyatini takomillashtirishning yangi imkoniyatlarini aniqlaydi. Qishloq xo'jaligi korxonalarini boshqarish tizimi:

- boshqarilayotgan obyektlar holati haqida axborot olish va tahlil qilish;
- boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilish;
- obyektlarga boshqaruv ta'sirlarini o'tkazish;
- obyektning yangi holati haqida axborot olish va tahlil qilish.

Ishlab chiqarish samaradorligi ko'p jihatdan menejment usullarining mukammalligi va to'g'ri shakllanganligi bilan uzviy bog'liqdir. Menejment usullari bu — boshqaruv subyekting boshqaruv obyektiga maqsadli yo'naltirilgan ta'sir o'tkazish usullari bo'lib, ya'ni uning vazifasi boshqaruvning ishlab chiqarish jamoasi oldiga qo'yilgan maqsadlarni muvofiqlashtirishni ta'minlashdan iboratdir. Boshqaruv usullari «Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti va menejmenti» fanida muhim o'rinni egallab, boshqaruvning qonun va tamoyillari bilan uzviy bog'liqdir. Mehnat jamoasiga ta'sir etish usullari orasida boshqaruv mexanizmi uchun bozor iqtisodiyoti sharoitida boshqaruvning obyektiv qonunlari talablariga muvofiq keluvchilariga eng maqbul va maqsadga muvofiq deb hisoblanadi. Buning mohiyati shundaki, boshqaruv usullari bozor iqtisodiyotiga mansub qonunlar tizimi bilan uzviy bog'liqdir. Boshqaruv usullari tashqi va ichki omillar ta'sirida o'zgaradi, ya'ni: yirik ishlab chiqarish birlashmalarini tashkil etish asosida ishlab chiqarish konsentratsiyasini amalga oshirish; korxonalar salohiyatining o'zgarishi natijasida uning bir guruhdan ikkinchisiga o'tkazilishi; ishlab chiqarishni ixtisoslashish darajasining o'zgarishi; mehnatning texnika bilan ta'minlanish darajasining yaxshilanishi; ishlab chiqarishni rejalashtirish va jadal tartibga solishning mavjud usullarini takomillashtirish hamda yangilarini joriy qilish (tarmoqli rejalashtirish va boshqarish; ishlab chiqarishni uzluksiz tezkor rejalashtirish, ishlab chiqarishni boshqarishni avtomatlashtirilgan tizimini qo'llash va h.k.)ni kiritish mumkin. Boshqaruv usullari bevosita ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga ta'sir etuvchi ishlab chiqarish usulining rivojlanishi va jamiyat ishlab chiqarish kuchlarining o'sishi bilan o'zgarib boradi.

Qishloq xo'jaligida menejmentning asosiy vazifasi jamiyat rivojlanishining obyektiv qonunlari talablarini hisobga olgan holda va menejment amaliyotini umumlashtirish asosida agroiqtisodiyotni samarali boshqarish uchun zarur bir maqsadga yo'naltirilgan harakatlar tamoyillarini ishlab chiqarishdan iborat. Har qanday davlat mustahkam, har tomonlama asoslangan boshqaruvga, mamlakatda ishlab chiqarishni va iqtisodiy o'sishni yo'lga qo'yishga zarurat sezadi. Bu vazifalarni

yuqori malakali, boshqaruv qonun-qoidalarini mukammal biladigan professional boshqaruvchilar, menejerlar olib boradilar. Qishloq xo'jaligi korxonasi va tashkilotlarining boshqaruv tizimini muntazam takomillashtirib borish talab etiladi. Korxonasi va tashkilotlarning samarali ishlashini malakali rahbar xodimlar ta'minlaydi. Menejmentning mazmunini ochish bilan birga uning ikki tomonini, ya'ni, texnik va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni boshqarishni farqlash zarur. Amaliy tajriba shunday xulosa chiqarishga undaydiki, ishlab chiqarishning faoliyat samaradorligi faqat texnik, texnologik, tashkiliy rejalashtirish va boshqa omillarga bog'liq bo'lib qolmasdan, balki sezilarli darajada ish bajaruvchilar ishlarining sifatiga ham bog'liqdir. Faoliyat sifati ancha keng tushuncha, bo'lib, ishlab chiqarishni aniq tashkil qilish, mehnat jarayonining aniq maromiga yetkazishni ta'minlash, texnologiyaga rioya qilish, moddiy materiallarni tejab ishlatish, o'zaro talabchanlik, o'zaro yordam berish va boshqalardan iborat. Menejmentning asosini obyektiv iqtisodiy, ijtimoiy va boshqa qonunlarga asoslanuvchi huquqiy ilmiylik tashkil etadi. Bu qonunlarni o'rganish va ularning aniq vaziyatlarda namoyon bo'lishini hisobga olgan holda xo'jalik rahbarlari qishloq xo'jaligini boshqarishning strategiya va taktikasini belgilaydilar. Jamiyat hayotining barcha tomonlarini demokratik yangilanishi sharoitidagi asosiy masala iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy, ijtimoiy taraqqiyotni rag'batlantirish, boshqariladigan bozor bilan shaxs va jamoa manfaatlarini samarali bog'lash masalalaridan iboratdir. Nazariy va amaliy nuqtai nazardan ishlab chiqarish egalari bo'lgan mehnatkashlar manfaatlarini eng muhim manfaat ekanligi, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni jadallashtiruvchi qudratli harakatlantiruvchi kuch ekanligi shubhasizdir. Boshqaruvni isloh qilishning strategik g'oyasi mehnat qiluvchi shaxsning obro'sini ko'tarishdir. Chunki, vijdonan va mas'uliyat bilan mehnat qilish iqtisodiyotni sog'lomlashtirish uchun xizmat qiladi. Xodimning mehnatdan manfaatdorligini keskin oshirish, uning o'z qobiliyatini to'liq namoyon etishiga sharoit yaratish, jamiyatni harakatlantiruvchi kuchlarning umumiy tizimiga qo'yishdan iborat. Bunga faqat xodim ishlab chiqarishning haqiqiy egasi sifatida mehnat qilgan holdagina erishish mumkin. Kishilar o'rtasidagi iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlarni aks ettiruvchi manfaatlar ularning maqsadlari, mehnat intizomi, faolhigiga bevosita ta'sir ko'rsatadi va harakatlarini tartibga soladi.

XULOSA

Bozor munosabatlariga o'tish ishlab chiqarish va bozorning samarali o'zaro ta'sirini, davlat boshqaruvi va korxonalarining o'z-o'zini boshqarishning mutanosib nisbatda bo'lishini ta'minlovchi takomillashgan xo'jalik mexanizmini yaratishga yo'naltirilgandir. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning asl maqsadi barqaror ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini, kuchli demokratik huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini qurishdan iboratdir.

ADABIYOTLAR

1. Juraev F. "Qishloq xo'jaligi korxonasida ishlab chiqarishni tashkil etish".-T.: "Istiqlol".
2. Umurzoqov U.T. Toshboev A.SH. Rashidov SH. Toshboev A. A. "Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti va menejmenti"-T.: "Iqtisod-moliya"
3. Bo'riyev X .C h., Zuyev V., Qodirxo'jayev O. Muhammedov M. «Ochiq joyda sabzavot ekinlari yetishtirishning ilg'or texnologiyalari». «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti.